

З яких джерел жителі отримують інформацію про конфлікт?

Яким є ставлення до вихідців зі Сходу?

Розділ 7.

Далеко від фронту,
але не від війни.
Досвід мирних регіонів.

Що впливає на взаємини представників різних регіонів?

Яким є досвід співжиття з переселенцями?

Маленькі радощі мирного життя

Вишневська Олеся
м. Тернопіль

Привіт! Мене звати Олеся Вишневська. Я є ученицею шостого класу. На щастя, я живу далеко від війни, далеко від Криму, і всього, що там відбувається. Я – тернополянка, але вважаю, що події на Півдні та Сході торкнулися нас усіх. І не важливо, де ми живемо. Усе змінилося. Змінилися і ми.

До початку війни я, як і інші діти, жила своїм життям. Багато мріяла про різні матеріальні речі. Дуже хотіла планшет, айфон, гіроборд та подібні цяцьки. Відчувала себе дуже нещасною, коли розуміла, що найближчим часом мені не бачити їх, вважала це несправедливим. Ображалася, коли не отримувала чергових джинсів чи модних кросівок. Пригадую, як ми з друзями мріяли, щоб школа згоріла чи на неї впала бомба, щоб не вставати зранку і не вчити уроків. Хотіли також, щоб не було бібліотек, бо ж вчителі, на нашу тогочасну думку, марно водять нас туди і наголошують, щоб побільше читали. Мої друзі у селі не хотіли, щоб існував клуб, бо їх часто кличуть брати участь у тамтешніх урочистостях.

Зараз ці бажання здаються мені дуже дивними чи то навіть дикими. Зараз я вже не мрію про різні модні гаджети, про супермодний одяг. Сьогодні мені вже зрозуміло, яке це велике щастя, коли ти встаєш зранку, біжиш до школи, бо ж багато чому вчишся там, набираєшся розуму, спілкуєшся з друзями. А коли я виходжу зі своєї рідної школи-ліцею № 2, то навпроти знаходиться церква Святого Василя, де завжди можна помолитися або поставити свічку за здоров'я сім'ї чи захисників України. По дорозі додому я можу зайти у місцеву бібліотеку для молоді, взяти цікаву книжку чи погортати енциклопедії. Спустившись нижче закладу – забрати братика з садочка, спокійно йти з ним за ручку і слухати його «дуже важливі» новини про те, що він сьогодні був чемним, хто з його друзів не спав, хто бився і подібну балаканину.

Друзі з села вже не нарікають на виступи у клубі, а з радістю беруть участь у дуже цікавих заходах, які ми з сім'єю залюбки відвідуємо, а саме: свято Дня Незалежності, свято Маланки (на Старий Новий рік), випускний бал, День вишиванки, День Святого Миколая (коли сам Миколай роздає подарунки у клубі), День Святого Валентина. Ці заходи гуртують і духовно збагачують односельчан.

Я радію, що ми з друзями не боїмося ходити вулицями, щоб збирати листочки чи просто так вийти «на піцу». Згадуючи наші колишні розмови, дивуємося, що були такими наївними, що не розуміли, як нам пощастило, що ми живемо на мирній території, що у нас є одяг, їжа, книги.

Розуміючи це, ми активно долучаємося до волонтерських закликів про допомогу дітям зі Сходу, переселенцям та солдатам. Допомогаємо одягом, книгами, які прочитали, а вони ще будуть корисні іншим. Для наших захисників створюємо малюнки, купуємо харчі та кладемо у «кошик для військових», збираємо пластикові кришечки для протезів.

Та найбільша наша радість – це наші батьки, котрі з нами, котрі будять нас зранку, дбають, щоб ми тепло одягалися, щоб добре харчувалися, щоб добре почувалися. Тепер розумію, що це велике щастя, оскільки у мого однокласника воював тато, а у друга із села – вітчим і мама, яка добровольцем пішла слідом за чоловіком. Це дуже страшно – весь час переживати за батьків, які захищають країну.

«Війна» – жадливе слово, страшна подія у житті кожного народу. Страждають діти, страждають дорослі. Зникають будинки, школи, садочки, церкви, але найгірше, що зникають люди та цілі сім'ї, і це по-справжньому лякає. Зі сльозами на очах, моя бабуся, котра працює кравчиною, завжди розповідає, як до неї на роботу приходять військові «підшивати» форму. Незабаром вони від'їжджатимуть на Схід, і ніхто з них не знає, чи повернуться. Бабуся не бере з них грошей і завжди благословляє, щоб живі-здорові поверталися. Страшенно люблю, коли вона із захоптом розповідає, як до неї «підганяти» приходять вже ті, що повертаються з війни.

Дуже сподіваюся, що зовсім скоро війна закінчиться. Усі наші захисники повернуться до своїх домівок, усі дітки побачать батьків, матері – синів, а дівчата – наречених. Бо вони, як ніхто інший, на це заслуговують.

Такий однаковий і різний Донбас...

Глушко Микола

Я живу на заході Донецької області, тому мені не доводилося бачити бойові дії на власні очі, але цей факт зовсім не означає, що мені невідоме поняття «війна».

У моєму рідному квітучому селі все змінилося з початком конфлікту. Тепер люди розділилися за політичними поглядами, що змусило їх закритися одне від одного.

Хоча лінія фронту не досягла мого місця проживання, валізи все одно знаходилися під рукою. Я був вимушений жити з жадливими думками про майбутнє, адже був ризик того, що скоро доведеться чути з вулиці постріли, доведеться покинути дім, у якому я провів усе життя, а це означало, що і втратити ті рідні місця, які я так любив... На щастя, ці думки так і залишилися думками.

У 2014 р. моя сім'я припинила спілкування з сусідами та деякими родичами, а друзі стали ворогами. У школі теж з'явилося відчуття, що політичні погляди стали новим критерієм для оцінювання знань учня. Здавалося, що єдине місце, де ти можеш вільно спілкуватися з людьми – твій дім.

Також виникли проблеми у багатьох односельців з роботою. Людина могла працювати в одному куточку Донецької області, а її керівництво знаходилося на окупованій території. У такій ситуації опинилася і моя мама. Їй довелося вирішувати цю проблему, що коштувало двох років неймовірних зусиль без заробітної плати. Та в цих умовах вона вистояла і зберегла установу, яку очолювала.

До речі, до цього вона у вільний час малювала або писала вірші, які викликали у всіх захоплення. Та війна вичерпала усі її моральні ресурси, натхнення, і вона вже майже не займається творчістю, хоча я дуже хотів би цього.

Однак, малювати і писати вірші зовсім скоро довелося вже мені, коли моя школа почала проводити ряд різних акцій на підтримку української армії. Одного разу я написав листа військовим, а через деякий час побачив його на телебаченні.

2014 р. запам'ятався не тільки розривом відносин з людьми, але й виникненням нових знайомств. Цьому сприяла поява у моїй школі дітей-переселенців, яких корінне населення сприймало доброзичливо. Їм надавали матеріальну допомогу, співчували, зігрівали добрим словом, бо діти були дуже налякані обстрілами. Хоча на той час ще майже ніхто не розумів, що почалася справжня війна.

А зараз взагалі один з таких підлітків є моїм найкращим товаришем. Ми сидимо за однією партою, маємо спільні інтереси, жартуємо та просто приємно проводимо час.

Багато переселенців, з початком холодів, тієї осені повернулися додому, але невелика частина залишилася. Діти навчаються, батьки працюють, беруть активну участь в житті школи та села.

У перший рік подій на Донбасі я ретельно слідкував за новинами. З екрану комп'ютера лише на деякий час зникав "Twitter". Але настав момент, коли я прийняв рішення відмовитися від інформації про війну. Бажання і сили слідкувати за бойовими діями зникли. Ситуація на фронті кращою не стає. Майже кожного дня є поранені, загиблі, травмовані, діти залишаються сиротами, і цьому не видно кінця. Нестерпно хочеться миру.

Взагалі, коли згадуєш останні чотири роки, то на душі стає дуже важко. Навіть щоб написати про ці часи, потрібно пересилити себе. Народ виснажився війною. Здається, наче в Україні потекли важкі сльози, але голос й досі не тремтить. Сподіваюся, що ми переступимо через ці важкі випробування, а наше майбутнє буде радісним і світлим. І хоча сподіватися на це непросто, а наступні слова можуть видатись банальними, але я справді вірю у свій мужній і волелюбний народ, вірю в рідну неньку Україну, вірю в її перемогу!

История семьи Зубаревых

Дзюбаненко Аліна
м. Харків

Когда мы с мамой решили написание этого текста, то хотели по-настоящему передать своё отношение к войне.

В основном, информацию о боевых действиях я получаю из телевизора и немного из книг. Часто становлюсь свидетелем взрослых дебатов по этому поводу. Смотреть фильмы, читать книги или слышать разговоры взрослых о войне очень тяжело. На глазах появляются слёзы, потому что очень жалко людей, которые погибают молодыми, а у них могла ещё быть вся жизнь впереди.

Некоторые люди идут на войну добровольно, а отдельные семьи уезжают из городов, где происходят боевые действия, и их называют переселенцами.

Хорошо, когда люди просто переезжают из одного города в другой. Но когда им пришлось бросить любимый город, в котором они выросли, из-за войны – это настоящее потрясение. Об этом и будет наша история.

Мы с мамой общаемся с разными людьми. И так получилось, что мама познакомилась с женщиной, у которой есть дочь.

Женщину зовут Зубарева Оксана Николаевна, а её дочку – Дарья Владимировна. Дарья – моя одноклассница. Они переселенцы. Я подружилась с Дарьей, она очень хорошая девочка. Весёлая, общительная. Играя с ней, даже не могла подумать, что они с мамой переселенцы. Дарья никогда не говорила о войне и о том, как они жили в это время. Но когда я узнала причину, из-за которой они уехали и бросили родной город, мне очень стало интересно, что она расскажет и как ей сейчас живётся в другом городе и на новом месте. Оказалось, что на эту тему было сложно говорить как Дарье, так и Оксане Николаевне.

Раньше эта семья жила в Луганской области, в городе Красный Луч. Война застала их врасплох. Жили они как все: гуляли, работали, учились. И как гром среди ясного неба – ВОЙНА! Это не просто страшное слово, ведь страшным в нём является всё!

Как они рассказывали, сначала были слухи, разговоры, а потом начался какой-то ужас. Целый месяц семья жила в бомбоубежище. Взрослые и дети слышали громыхание, раскаты, какие-то страшные звуки. Этой семье повезло, и их вывезли в город Харьков. Привезли на Южный вокзал. Здесь им помогли волонтеры и добрые люди снять жильё, найти работу.

Война оставила очень тяжелый след в душе каждого человека. К сожалению, у девочки Дарьи начались сильные головные боли. Сегодня харьковские врачи, как могут, помогают ребёнку.

Оксана Николаевна не унывает и верит в то, что всё будет хорошо. Мы с мамой верим вместе с ними...

...Когда я слушала рассказ этой семьи, мне становилось страшно и обидно за мою подругу, которая уже и не надеется попасть домой и увидит свой любимый дом, дворик, поиграть с лучшими подружками. Но я очень рада за неё, потому что сейчас они живут в спокойной обстановке.

Мне бы очень хотелось, чтобы война закончилась. И мы все жили в мире, потому что жить во время войны – это по-настоящему ужасно! Даже страшно представить, что война уносит жизни стольких невинных людей. Чьих-то мам, пап, сыновей, дочерей.

Мне очень хочется обратиться ко всем людям на планете: начните, наконец, уважать друг друга и стремиться к тому, чтобы не было войны!

Господи! Сделай так, чтобы война закончилась. И все люди в мире жили мирно и счастливо!

Страшное слово «війна»

Лукаш Микита
м. Харків

Війна... Коли я був маленьким, то чув це слово хіба що в спогадах своєї прабабусі, життя якої обпалила війна. Пригадую той біль, з яким старенька розповідала про страшні воєнні роки; сльози, що застрягали в бабусиних зморшках... Тоді здавалося, що «війна», хоча й не дієслово, має тільки минулий час. Думаю, кожен, не тільки я, був упевнений, що це слово стало майже архаїзмом для нашої країни, і його можна зустріти лише в підручниках з історії, у фільмах про війну або почути в таких же болісних, як у моєї прабабусі, спогадах. Але життя, пишучи підручник з новітньої історії, знову повернулося до цього жахливого терміну. І, на превеликий жаль, зараз слово «війна» за «популярністю» у суспільстві посідає одне з найперших місць. Ці страшні п'ять літер чутно скрізь: у випусках новин, у розмовах політиків і звичайних людей, молодих і старих, на роботі, на зупинці чи в крамниці, у родинному колі за вечерею. Старе, як цей світ, це слово заграло новими чорними та криваво-червоними барвами для нашої країни, для нас із вами.

Я живу у Харкові, у, так би мовити, мирному регіоні. Так, на щастя, на вулицях мого міста не чутно звуків пострілів, а стіни будинків не чорніють «ранами» від них, а, головне, не гинуть мої рідні, сусіди чи просто зовсім чужі люди, що теж, як і я, мешкають у тут. Але я вважаю, назвати моє місто мирним, як і будь-яке інше, на вулицях якого не хазяїнує війна, можна хіба що умовно. Адже країна – це єдиний організм. Чи можна вважати людину здоровою, а, головне, щасливою, коли в неї щось болить: рука чи нога? Болить пекучим боєм, кожного дня, кожної хвилини, вже кілька років. І той біль не просто локалізується в окремому місці, а пульсує в усьому тілі! Так і з моєю Україною: той біль, що пронизує щодня схід держави, не може не відлунювати в інших, мирних, регіонах.

Найбільше зрозуміло мені це стало, коли в нашому класі з'явився хлопець із Донецька. Гарний хлопчина, з яким я одразу потоваришував. Не з жалю, а тому, що ми з ним опинилися, як то кажуть, на одній хвилі інтересів, уподобань, життєвих принципів. А щодо жалю... Сказати, що мені шкода мого нового друга – це не сказати нічого. Від нього я дізнався, що Харків – це вже не перше місто, яке прихистило друга з родиною після переїзду з їхнього рідного Донецька. Чому, не знаю. Мій друг не розповідає, а я сам не розпитую, не лізу, як кажуть, в душу, боюся зачепити за живе. Знаєте, я сам дуже люблю подорожувати. Що може бути кращим, аніж відвідувати незнайомі місця, пізнавати щось нове, наповнюватися цікавими спогадами! Але якою б чудовою не була подорож, завжди хо-

чється повернутися до рідного міста. Бо дім залишається домом! І куди б ти не мандрував, скільки б часу не провів у подорожі, в твоїй кишені завжди лежить квиток на зворотню дорогу, додому. Здається, це так звично. Але, як виявилось, не для всіх. Мій друг, подорожуючи Україною, змінюючи міста, зараз, на жаль, не має того квитка. Хоча друг мовчить, і, думаю, йому добре в нашому класі, школі, місті, бо, наскільки я знаю, з Харкова його родина не збирається переїжджати кудись знову, але впевнений, на щасливий квиток додому, до рідного Донецька, хлопець чекає кожного дня.

Харків – гарне місто. Гуляючи його знайомими людними вулицями або затишними двориками, я завжди пригадую дитинство. То тут, то там виникають теплі спогади, зігріваючи душу навіть зимового дня. І хоча мій друг вже давно переїхав з Донецька, але його спогади, інші, ніж мої, та такі ж теплі, залишилися в його рідному краї. І яким би Харків не був гостинним і привітним для мого товариша та його родини, тут вони не зустрінуть тих важливих кожній людині спогадів, не відчують тих емоцій, які нам дарує лише рідна домівка. І ні за які гроші, жодна каса поки не зможе продати таким, як мій друг, квитка додому, до минулого мирного життя, такого звичного, але, як виявилось, такого дорогого.

Але я вірю, що все налагодиться, обов'язково, і мій друг, як і тисячі інших переселенців, згодом повернеться до своїх рідних міст, сіл, власних домівок, а страшне слово «війна» згодом стане архаїзмом. Поки ж замість добрих спогадів, що залишилися там, на Сході, зігриватимемо наших нових друзів своєю щирою дружбою й підтримкою. Останні їм дуже потрібні!

Ми – частинки миру

Штільгойз Олександр
м. Харків

На мою думку, однією з глобальних проблем, що руйнує гармонію цього світу, є війни. Так, вони траплялися неодноразово, але зараз не про це.

Замисліться, чому ж вони виникають? Просто так? Ні. Мені здається, що сучасні війни виникають через те, що людина думає про виграш лише для себе, не розуміючи наслідків, хоче здаватися наймогутнішою, але не знає як, тому так і чинить.

Поволі задаю собі одне-однісіньке запитання: «Чому Людині все важче й важче стає жити серед інших, у соціумі? Чому суспільство стає дедалі більш жорстоким, неспокійним, корисливим і бездушним? Що заважає Людині культивувати в собі порядність, миролюбство, позитив, альтруїзм? Що руйнує людську сутність, її значимість?».

Зрештою, світ щохвилини рухається вперед: комп'ютер, гаджет, планшет є невід'ємною частиною повсякчасного життя. І все це повинно допомагати жити, пізнавати, творити... Жити щасливо, пізнавати всесвіт швидше, творити хороші справи. А що насправді? Війни, поневіряння, понівечені людські долі, розтерзані душі...

Може, це плата за помилковий спосіб життя? Думаю. Метикую. Ламаю голову. Що руйнується в людських душах? Що може зробити світ кращим, людей приязними, прихильними, чуйними? Замислююся...

Засинаю з молитвах у думках, як допомогти людям. Бачу сон.

Самотній хлопчик у полум'яному відчаї намагається знайти Міст Миру, Щастя й Радощів.

Йде буйними лісами, наповненими пташиним щебетом, йде зеленими луками, над якими нависає блакитне небо, йде і бавиться сонячними промінчиками, що пробиваються крізь товщу похмурих хмар. Хлопчику конче необхідно знайти Міст, який об'єднує людей у щирих помислах та славних ділах.

Надихнувшись краєвидами, хлопчик усвідомлює: міст існує в уяві кожної людини, але він такий, яким бачить його кожен. Часточка світла, тепла й добра, що живе в душі кожного, і є тією кладочкою, що веде до очищення серця, стає кур'єром щастя, миру та взаєморозуміння.

«Чому ламаються містки людських сердець? – замислюється малюк. – Може, вони руйнуються тоді, коли янголи-охоронці відмовляються стояти на сторожі добрих помислів людських? А які вони, янголи-охоронці? Вони – як ми?».

Збуджена уява хлопчика вимальовує двох ангелів. Крила першого – сніжно-білі, світлі, ясні. Дарують радість, любов, мир та незбориме ба-

жання робити добро. Крила другого замащені брудом. Той, другий, стоїть без сил, від нього віє бідою.

Такі однакові й такі різні. Аби позбутися засалених крил, треба стати на шлях допомоги ближньому своєму, щиро радіти кожному дню, спілкуватися відверто й об'єднуватися навколо спільних справ. Тільки це очищає крила, робить душу світлою.

Пробуджуюся від глибокого сну й усвідомлюю: міст, що наснився, то добре слово, сказане вчасно; то добра справа, зроблена своєчасно; то щира усмішка; то лагідний погляд, то любов, що вирує в душі.

Звертаюся до людей: «Робіть добро! І постане диво! Диво в серці і в душі!».

Дитяча ціна війни

Варава Єлизавета

Іноді з віком деякі дорослі так і залишаються дітьми. З одного боку, що в цьому поганого? В тому то й річ, що нічого, навіть навпаки, можна побачити набагато більше. Так би мовити, роздивитися проблему з різних сторін. Але найстрашніше те, що багато сучасних дорослих навідріз відмовляються не тільки чути дитячий голос всередині себе, а й дослухатися до тих, хто не пізнав всіх вад нашого суспільства. Часто зрілі, на перший погляд, люди плутають поняття та починають вести себе не як щирі та відверті янголята, а як безвідповідальні, егоїстичні підлітки, які дбають лише про себе. Зазвичай, ці «підлітки», маючи велику владу, вважають долі та життя людей іграшками, які можна використовувати в своїх махінаціях і політичних іграх. Дивись на весь цей жах, і з'являється питання: невже вони не розуміють, до чого це може призвести?

Складно пригадати конкретний момент, коли ми вперше почули про початок бойових дій. Здається, тоді ми з родиною дивилися вечірні новини, і просто не могли повірити: невже справді десь на території України розпочалася війна? Відверто кажучи, моя сім'я з недовірою сприйняла цю новину, адже будь-який факт можна дуже перебільшити. Тепер я щиро хотіла би, щоб вся ця війна була одним великим перебільшенням, а ще краще – вигадкою. Звичайно, потім прийшло усвідомлення, що все по-справжньому. Адже гинуть не вигадані люди та страждають не примарні родини.

Далі була тривога. Ми не знали, скільки це продовжуватиметься, чи не охопить війна всю Україну. Вся сім'я із хвилюванням спостерігала за останніми подіями, з завмиранням серця вмикали новини. На превелике щастя, майже ніхто з моїх знайомих чи родичів не жив у зоні АТО. Але мій рідний дядько півтора роки пробув на війні, керуючи солдатами. Всією великою родиною ми хвилювалися за його долю та за життя багатьох молодих хлопців, що гинуть там. Серед знайомих батька було дуже багато людей, які не тільки воювали, але й загинули в зоні бойових дій.

Інколи, серйозно замислюючись над тим, як би я жила у самому епіцентрі цього «торнадо», мене охоплює сум та жаль до тих, хто не просто подумки витримує всі ці випробування, а й насправді день за днем існує, не маючи можливості звільнитися від цього жахливого сну. В такі хвилини з'являється бажання допомогти та підтримати бійців, дітей і мирних людей, які переживають це пекло. Ось, наприклад, в школі на Великдень ми писали листи солдатам, в яких намагались підібрати найкращі, найтепліші слова підтримки та привітання зі святом.

Багато людей покинули свої домівки й опинилися у повній розгубленості, не знаючи, що робити та як далі жити. Звичайно, волонтери знаходили будинки чи орендовані квартири, в яких переселенці могли деякий час проживати. В пам'яті з'являється однокласниця-луганчанка, яка, на жаль, вже не вчиться у нашій школі, але була з нами приблизно трохи більше року. За весь час не можу згадати жодного разу, коли її хтось образив чи згадав про втрачений дім. Навпаки, всіма зусиллями ми намагалися її підбадьорити та відволікти від сумних думок. Але таке ставлення було далеко не до всіх переселенців. Справа в тому, що за часи війни з'явилося чимало шахраїв, які безчесно користуються горем переселенців, обманюючи довірливих господарів. Через це багато людей з обережністю ставляться до тих, хто нахабно заходить до кожної квартири та вимагає гроші чи речі. Ні, звичайно, бувають випадки, коли не можна інакше, і доводиться жебракувати, але навіть по обличчю нескладно вирізнити обман. Найціннішим же досвідом у спілкуванні з вихідцями з Донбасу є вміння співпереживати, бути розуміючим і милосердним, чуйним, а головне – знати, до чого може призвести війна.

Війна – найбезглуздіша та найжахливіша у світі річ. А ще гірше, коли людина не може зрозуміти, наскільки цінна бодай одна маленька душа. Нестерпно бачити, як люди власноруч, наче щурі, розносять смертельну «хворобу», яка викошує тисячі життів. Можна додати лише одне: ніщо на світі – гроші, дорогі іграшки, земля, космічні угоди – не варте людського життя. Головне – цінувати в людях особистість, як і їхнє право на щасливе життя.

Життя (не)далеко від фронту

Грабар Вікторія
м. Харків

Я все ще пам'ятаю той день, коли вперше почула по телевізору про назріваючу революцію в Києві. Навчаючись у шостому класі, я малювала комаху на урок образотворчого мистецтва, а батьки спостерігали на екрані цей страшний конфлікт.

Якось так трапилось, що тепер кожного вечора ми неодмінно збиралися за переглядом новин. Мої перелякані очі з повним нерозумінням ситуації дивилися на страшну кольорову картинку, у якій змішалися вогонь, люди, крики та ненависть. Я не могла збагнути, навіщо піднято бунт, і чому люди зі зростаючим азартом продовжують бити, палити та вбивати один одного.

Прикро, але з часом жорстокість та стрімкість дії увійшли у звичку. Більше не дивували постріли та смерть у кожному кадрі, я байдуже зустріла звістку про вторгнення ворожих військ: спочатку в Крим, а далі – на Донбас.

Втім, ситуація з місяцями, з роками змінювалася і в нашому мирному місті: містяни стали похмурішими, звідусіль можна було почути розмови на політичну тематику, з'явилися рекламні щити, які закликали чоловіків вступати до лав Збройних сил, вулиці майоріли масою усіх відтінків зеленого – юнаків у солдатській уніформі. Дивлячись на їхні усміхнені обличчя та слухаючи їхній безтурботний сміх, я не відчувала тривоги чи дискомфорту, відчуття небезпеки та загального горя не зачепило мене чи моїх однолітків.

На підступах до міста збудували блокпост. Я кожного разу із подивом та цікавістю розглядала зброю у руках військових, намет, зібраний із природних матеріалів, та БТР під ним. Так, лише з цікавістю: страх був відсутнім взагалі. Дивно було спостерігати військово обладнання та людей, які щоденно чатують на небезпеку на тлі синього безхмарного неба, а ще твоєї незмінної рутини та буденних клопотів. Ми мирилися зі змінами, навіть такими кардинальними, адже поки вони безпосередньо не зачіпали нас.

Стартували шкільні акції, метою яких була допомога військовим на Сході. Розпочалося все з позитивних, добрих малюнків, аби підтримати оборонців морально. Та згодом наша допомога стала більш суттєвою. Ми плели зелені маскувальні сітки, аби закрити їх від злих очей ворога, збирали продукти харчування. Закінчилося теплими речами, аж до звичайних шкарпеток. Було незрозумілим, чому ми, звичайні школярі, займаємося цим? Невже відповідальність за життя української армії лежить на дітях? Гра перетворилася на щось більш серйозне.

Раптово змінився шкільний розклад. Нам повідомили неочікувану новину: вчитель предмету «Захист Вітчизни» добровольцем вирушив на фронт. Звістка була шокуючою та несподіваною, навіть сумною. Ми усі переймалися долею молодого педагога, який, взявши до рук зброю, вирушив захищати Україну, і напружено слідкували за новинами з фронту. Слідкуємо й зараз, адже він і досі на лінії вогню, та з нетерпінням чекаємо його назад – додому...

Але внесок нашої школи у боротьбу з ворогом на цьому не завершився. Пізніше ми дізналися, що шкільний психолог також не могла стояти осторонь, і записалася до лав волонтерів. Ми всією школою збирали малюнки і передавали через неї в зону АТО, аж до того моменту, поки вона твердо не заявила: «Я повинна бути там!». Востаннє жінку бачили на міському вокзалі: одягнена у військову форму, з важким рюкзаком за плечима, вона підіймалася сходишками потягу, який вирушав на Київ.

І війна обрала своїх перших жертв... Як не прикро, але це були молоді хлопці – найкращі представники своєї нації, найщиріші її патріоти, що дивилися на мене з бігбордів завжди з усмішкою, з надією в очах. Їхні відкриті, юні обличчя переслідували мене всюди, і було надто боляче вдивлятися у них, читаючи про заслуги цих героїв на фронті та про мрію, за яку воювали. Так, саме молодь розпочала перелік жертв війни, серед яких були загиблі, що боролися, і просто діти, яких випадково зачепили криваві бої.

Напевно, це найстрашніша доля для дитини – бачити, як твій маленький світ руйнується на очах. Коли не можна зупинити крах сподівань, встати на бій за омріяне щасливе «завтра». Їх, знедолених, ніби вітром пушинку, розносить по усіх усюдах, часто – навіть за кордон.

В нашому місті, за підрахунками, налічується близько п'яти тисяч переселенців – надто важка цифра. Це не тільки п'ять тисяч людей – це п'ять тисяч понівечених доль, п'ять тисяч загублених світів, п'ять тисяч історій, які хочеться одного дня забути, як страшний сон на ранок. Звісно, вони отримують допомогу небайдужих в результаті акцій міського та міжнародного рівня, але їхнє становище все ж лишається складним. Завжди складно покидати власну домівку, не маючи постійного місця роботи та певних планів на майбутнє.

Тож і в моїй музичній школі з'явилася нова учениця – переселенка з Донецької області. Її перші намагання влитися в колектив були боязкими та несміливими, хоча вона дуже намагалася знайти друзів. Маючи добре почуття гумору та демонструючи готовність до нових знайомств, вона зробила це дуже швидко. Новенька полюбилася багатьом. На перший погляд, вона здавалася зрозумілою: скромна, порядна, добра – рідкісне поєднання чеснот сьогодні. Тільки близько нікого не підпускала, як я збагнула з часом. В моїй пам'яті вона так і залишилася «таємничою

дівчиною», що надто оберігає свій дійсно глибокий внутрішній світ від стороннього втручання.

Спілкування з нею завжди було цікавим, щось відрізняло її від оточуючих дівчат. Трохи неординарна, інколи дивна – цим вона приваблювала до себе усіх.

Із таких розмов я поступово дізналася, що моя нова подруга живе у маленькій «зйомній» квартирі, постійно виникає потреба змінювати місце проживання, батьківську роботу чи, навіть, школу. Дівчина обдарована у сферах математики та фізики, у майбутньому мріє стати інженером. Це на мене якось дивно подіяло: як би склалася її доля, якби не війна? Вона б отримала ґрунтовну освіту та міцні знання, не маючи потреби надганяти шкільну програму по різних навчальних закладах, твердо би йшла назустріч мрії та неодмінно би її досягла. Але страшні баталії ледь не зруйнували юні сподівання, а постійні скитання задувають вогонь її натхнення, адже освіта на зараз відійшла на другий план. Це змушує замислитись над тим, як важливо цінувати свою оселю та можливість спокійного навчання, відчуття спокою та впевненості у майбутньому.

В нашій школі також з'являлися переселенці. З'являлися, а потім раптово кудись зникали... Діти, котрі безхмарне дитинство проміняли на статус «вимушеного переселенця». Серед них були дійсно старанні школярі, але якісь... тихі. Від їхньої прозорої присутності та сумного загубленого погляду, відстороненості й небажання миритися з раптовими змінами, увійти в новий дружній колектив, попри всі наші старання, середині таки щось ворухиться. Напевно, це глибокий жаль та зростаючий відчай. А ще – страх. Страх відчутти подібне на собі.

Важка та кривава рука війни поступово вихоплює людей навкруги. Не уникнуть її ані дорослі, ані діти. З простих громадян вони стають пораненими, загиблими, сиротами, переселенцями та просто нещасними.

Я дивлюся у вікно і спостерігаю за розміреним життям на вулиці: жінка вигулює собаку, бігає та кричить галаслива купа дітей, підлітки танцюють під гучні ритми музики з динаміків. Падає пожовкле, втомлене листя. Вони не показують, але кожний з них уже дійсно добряче втомився від щохвилинного тиску невизначеності. Тут прихована атмосфера неспокою, що підсилюється щоденною порцією жорстоких новин: вбивства, злочини, вибухи, грабунки. Вже зовсім не стало сил їх слухати, тож запилений телевізор більше не є приводом зібратися та провести сімейний вечір.

Батьки заборонили мені з'являтися у місцях великого скупчення людей, особливо на свята, побоюючись терактів. До слова, у нашому місті є незмінна гарна традиція: за будь-якого малого чи великого приводу, збиратися на головній вулиці, що носить символічну назву – Соборна. Оскільки вона пішохідна і веде аж до мальовничої набережної, то є улю-

бленим місцем прогулянок тисяч городян. Але як прикро, що таке бажання ставить під ризик життя, а батьківські побоювання – дійсно небезпідставні.

Так, поганих звісток вистачає. Ось і нас торкнулася «рука» конфлікту: мого брата забрали з фронту до шпиталю. Контузія. Батьки ледь стримують сльози, лише в мене це не вдається: колись ми з ним були нерозлучними друзями, і від усвідомлення страшного становища, в якому він опинився, усе життя проноситься перед очима. Мій брат з дитинства мріяв бути військовим: він із захопленням дивився фільми про війну, знав усі можливі види зброї та навіть сам тренувався стріляти з дідусевої рушниці. Сумнівів щодо майбутнього покликання не було. Але несподіванкою стала можливість його використання у реальному житті.

У 2016 році його відіслали під «гарячий» Маріуполь, де він пробув близько двох місяців. Постійні обстріли позицій та ризикування життям там – звичайна справа. Яка там домашня рушниця! У хід йдуть військові кулемети...

Ми із завмиранням серця очікували на новини зі шпиталю, та, на щастя, загрози життю більше не існувало. Відпочивши декілька тижнів, наш солдат збирався назад – на фронт.

Але наступного разу, взимку, він повернувся з обмороженими кінцівками... Це був моторошний вигляд. Та ще більше моторошними були історії, які він розповідав: як наші чоловіки сплять посеред степу, у найлютіші морози та заметілі вони мають охороняти табір. Форми та зброї на всіх не вистачає, потрібно купляти самому. Їжу часто постачають із перебоями, бракує навіть речей першої необхідності, не говорячи за теплий одяг... Нікому дійсно не цікаво, як проходять твої військові будні та в яких злиднях служиш: є обов'язок та команда «зверху», а інше не має турбувати. Підтримку не знайдеш і в населених пунктах: деякі з них розгромлені та покинуті, там головують шукачі поживи. В інших тебе скоріш закидають камінням, аніж допоможуть.

Тоді лиш прийшло усвідомлення вартості та значимості волонтерства: нашим оборонцям дійсно ніхто більше не допоможе. Адже усі ми – це гвинтики у великій складній машині під назвою «держава», що рухається лише тоді, коли кожна частинка механізму виконує свою роль. Усе в цій системі взаємопов'язано, і збій одного елемента призводить до зупинки наступних. Тому армія – це втілення сили цивільного люду, його підтримки та волі до перемоги.

Але все ж чи повинні діти – цвіт нації та її майбутні продовжувачі – бути втягнутими у вир війни? Це гра для дорослих: її розпочинають вони, і завершуватися вона повинна ними. Але чомусь ці люди перекладають весь тягар відповідальності за свої дії на нас, ми неодмінно стаємо учасниками битви за життя.

І навіть коли здається, що ти осторонь цієї сутички та перебуваєш далеко за її межами, ти глибоко помиляєшся: далеко від фронту, але не від війни. Кожний, незалежно від віку і статі, національності та місця проживання, втягується у цей смертельний вир, що зветься словом «війна».

Колись і ця війна стане лише літерами в підручниках з історії

Грузинова Єлизавета
м. Львів

Війна... Як багато значень має для кожного з нас це слово! Кожен з нас, напевно, не раз чув розповіді про ці страшні події. Раніше вони були тільки частиною оповідань наших рідних. Ми з сумом, а бувало, що і зі сльозами на очах слухали ці історії, відновлюючи всю картину того, що відбувається, у себе в голові, і просто дивувалися тому, як героїчно чинили люди, захищаючи себе і свою Батьківщину, і, як підло чинив хтось інший, хто хотів відібрати людські життя. Тоді ми це тільки уявляли, як щось давнє, минуле і те, що нас ніколи не зачепить. Адже ніхто не міг подумати, що в цивілізованому світі у людей вистачить жорстокості, щоб заново відкрити цю страшну сторінку в житті кожного, а особливо страшну – в житті країни. Але тут, ніби гроза в небі, пронеслася і над нашою країною війна.

Я впевнена, що в нашій країні не залишилося людини, якої не зачепила би ця тема. Хоч ми і живемо в місті, де панує мир, ми, певним чином, теж були свідками всього, що відбувається в нашій країні. Кожен з нас бачив уривки відео, чув розповіді свідків, а може навіть на власні очі спостерігав ці жахаючі події. Та найбільше шкода дітей – дітей, які перебували там, які пережили весь цей жах... Війна завжди б'є по дітях найсильніше. Вона відбирає у них дитинство, віддаючи натомість страх, біль, страждання, сльози, втрати рідних і, напевно, втрату віри у краще майбутнє. Війна, немов наточений ніж, проходить по серцях дітей, залишаючи рани, які ніколи не загояться і залишать свій слід на все життя. Це дійсно жахливо і страшно.

Деяким батькам, на щастя, вдається вивезти своїх дітей туди, де їм нічого не загрожує, туди, де їх чекає нове життя – життя, розпочате з чистого аркуша. Я вважаю, що це дуже важкий етап в житті дітей, та й не тільки дітей, а всіх тих, хто пережив втрату всього, що у нього є, що він наживав роками, а іноді й десятиліттями, що характеризувало його, що було частинкою його самого і його душі. Це неймовірно важко. Чесно кажучи, дивлячись на людей, які кинули все, що у них було, щоб просто вижити, і які дивляться на світ далі з широкою посмішкою, насолоджуючись кожним днем і миттю, починаєш пишатися такими людьми. Ти розумієш, що який би злий жарт не зіграло з нами життя, не можна здаватися, потрібно йти далі, радіючи з того, що ти живеш, і насолоджуватися кожною щасливою миттю цього життя, яке, як піаніно, складається

з білих і чорних смуг. Мені здається, що ці люди найбільше потребують підтримки, вони хочуть відчувати себе потрібними і корисними суспільству. Їм важливо відчувати те, що відчуваємо ми кожен день.

Я у своєму житті не раз зустрічала переселенців і, мені здається, що переселенці з різних областей сприймалися по різному. Я не можу сказати, чим це може бути обумовлено. Можливо, у міру різних військових дій у нас утворилися своєрідні стереотипи про різні регіони України. Це можна сказати теж – війна, маленька війна всередині нас, яка змушує нас упереджено ставитися до різних людей. Але в дійсності ж, кожна людина пізнається в спілкуванні, у своїх позиціях, думках про все, що відбувається навколо нас, а не в тому, де вона народилася, адже Батьківщину не вибирають. Не можна ділити людей на хороших і поганих. Будь-яка людина для когось – хороша, а для інших – погана. Це істина, з якою не посперечаєшся. Ми всі різні, але всі маємо однакові права. Ми просто не можемо принижувати інших людей, які в дійсності ні в чому не винні.

Загалом, я можу сказати, що зараз тема толерантності стала дуже актуальною. Сьогодні, якщо можна так сказати, модно бути толерантним щодо інших. Я можу зі впевненістю сказати, що в моєму оточенні люди з повагою ставляться до тих, хто переїхав сюди з власної волі або ж через вимушені обставини. Люди, які приїжджали з інших регіонів, ставали справжньою частиною нашого колективу, іноді навіть «душею» колективу, чудовими і відданими друзями, тими, хто завжди готовий допомогти і, найголовніше, тими, хто перестав звертати увагу на все брехливе, постійно прагнучи до справедливості і миру в усьому світі!

Я дуже сподіваюся, що незабаром війна стане лише літерами в підручниках з історії. Дійсно, поки що це тільки надії. Надії, що мають свій сенс і цінність. Взагалі, мені, напевно, не зрозуміти, навіщо потрібні війни. Адже війною не доведеш свою правоту, якою б правдивою вона не була. Починаючи війну, програють обидві сторони, вони втрачають життя людей, які вже нічим не повернути. А найжахливіше, що у людей немає вибору. За них все вирішують обставини. Люди – всього лише маленькі іграшки, якими можна управляти.

Цілюща сила любові

Зуєва Аліна

м. Бахмут (Донецька область)

Почалася війна. Наше місто Бахмут також відчуло її вплив. Так, в нашому місті не ведуться бої, але в часи сильних атак ми часто чули обстріли та розриви боєприпасів у сусідніх районах. Чесно кажучи, у багатьох жителів нашого міста були такі думки, що все це дійде і до нас, але ми кожен день живемо з надією на краще, віримо, що війна омине стороною наше невеличке місто.

На сьогоднішній день все так і є... Але, все-таки, нам довелося хоча б ненадовго, проте зустрітися з війною дуже близько. У червні 2014 року в нашому місті Бахмут відбулося захоплення військової частини. Дві військові сили змагалися між собою. Ми були на межі невідомості, бо не знали, що послідує за цією боротьбою. Я добре пам'ятаю ту ніч, коли за 100 метрів від мого дому розривалися боєприпаси й гатила важка військова техніка. Та ніч залишила після себе значний слід в пам'яті та історії нашого міста.

Але це не єдиний випадок, який ще більше наблизив нас до подій війни в нашій країні. В лютому 2015 року до нас в Бахмут прибули українські військові з Дебальцево. Миськими дорогами йшли танки та інша важка техніка. Дорогою з Дебальцево їх обстрілювали, але не дивлячись на всі перешкоди, вони змогли дістатися до підконтрольного Україні міста Бахмута (на той час – Артемівська).

Спостерігаючи за всіма подіями, пов'язаними з війною в Україні, відчувши атмосферу цих дій та усвідомивши всю ту неймовірну енергетику, ми робимо для себе певні висновки, розуміємо ціну нашої незалежності.

В основному, інформацію про війну я отримую під час перегляду новин по телевізору, або довідуюся через Інтернет. Також під час листування в соціальних мережах, про події війни мені можуть розказати мої друзі, які живуть на лінії фронту або поряд з нею.

Тема війни зараз є актуальною в багатьох журналах, газетах, книгах, тому це також стало для мене джерелом новин, які відображають теперішнє положення в нашій країні.

Ця інформація є дуже важливою для мене, бо Україна – це те місце, де народилися і живуть мої рідні, друзі та знайомі. Тому всі події, ситуації та новини, які стосуються моєї країни, несуть для мене неабияку важливість.

Мешканці нашого міста – це дуже добрий, щедрий та привітний народ, тому переселенців ми приймаємо так, щоб вони в нашому місті почували себе як вдома. Для нас немає ніяких обмежень: звідки приїхала

людина, якої вона національності або релігії. За весь той час, скільки до нас приїжджають переселенці, я ще ніколи не зустрічала поганого ставлення до них. Принаймні, в нашому місті.

Можу навіть навести приклади особисто моїх друзів, які також приїхали до нас з «лінії вогню». Вони ніколи не скаржилися на непривітне ставлення до себе. Ми розуміємо всю складність ситуації, тому намагаємося допомогти цим людям і бути для них максимально корисними. З приводу цього у нас діють пункти допомоги переселенцям, які можуть забезпечити їх продуктами, одягом, допоможуть знайти житло або роботу в нашому місті.

В основному, це – непоганий досвід. Наприклад, деякі з моїх друзів є переселенцями. Їхній приїзд став для нас приводом для великої спільної дружби, а місто перетворилося на нову домівку. Як на мене, це чудово, коли, незважаючи на всі негаразди, люди здатні піднятися на ноги і продовжити жити заради себе, своїх рідних, близьких, заради світлого майбутнього, і ми раді допомагати цим людям, бо це дійсно приємно, коли ти корисний для навколишніх.

На завершення, хочу наголосити на тому, що статус переселенців – це не тавро або привід для глузування. Треба зрозуміти те, що це люди, які покинули свій дім заради власної безпеки, і вони потребують нашої допомоги, уваги та розуміння.

Що стосується війни, то слід вірити у краще. Варто самостійно робити кроки назустріч нашому світлому майбутньому, якщо ми маємо таку змогу. Зрештою, слід старатися допомагати тим, хто дійсно цього потребує, бо лише наша згуртованість, відкритість та щирість допоможуть нам здолати будь-які перешкоди.

Мир поруч. Просто створи його!

Кікоть Ксенія
м. Харків

**«Війна – варварство, коли нападають на мирного сусіда,
але це освячений борг, коли захищають Батьківщину».**
Пі Де Мопассан

До мене в двері війна постукала несподівано, та навіть не у двері, а крізь телевізор... Дві хвилини, сюжет із новин. Перон, вагон, маленька дитина. Питання журналіста, і слова дитини: «А у мене там осталась баба Аня, дружок Колька, который котик... Мама, когда мы вернемся к ним?».

Мені було 12 років. І, як будь-якій дитині, що чула про війну лише на уроках у школі та з розповідей старшого покоління, було досить складно зрозуміти, що означає АТО, і чому з усією країною відбувається щось дивне, і з моєю сім'єю – теж.

Що таке війна, мені не відомо. Але я бачу, що це страх. Страх тих, хто вже знає, що таке війна. Страх тих, хто не знає війни, та може зіштовхнутися з нею. Страх, що був пригнічений «людьми довгої волі», аби жоден з нас не відчув того болю.

Я відчуваю, що усе невідоме – жахає.

Спочатку телевізор, а потім тривожні дзвінки родичів звідти. Як з іншого Світу, як з іншого виміру. А раніше здавалося, що ми досить близько. Вдома з'являється велика кількість поліетилену, який відправляється туди. Навіщо? Мені розповіли, що у будинку біля аеропорту, що вже декілька днів нещадно обстрілюють, у вікнах немає скла, або вони взагалі відсутні. Як зберегти тепло? Ось і поліетилен у нагоді.

Та не тільки поліетилен може знадобитися. Я і не думала, що купа ганчір'я, яке вже нікому і не потрібне, може рятувати. Жовтий, коричневий – влітку, зелений - навесні, помаранчевий, червоний – восени. Все це – маскувальні сітки, які роблять у Харкові, у волонтерському центрі неподалік Оперного театру всі, хто не байдужий. А знаєте, коли займаєшся плетінням сітки, кікімори, щезника, мимоволі починаєш відчувати байдужий вислів «нелетальна зброя». Це мінімальне, що ми можемо зробити, та я сподіваюсь, що це хоч комусь врятувало життя.

Через те, що Харків – один з найближчих мирних регіонів до так званої «сірої зони», велика кількість людей, які були вимушені покинути свої домівки, переїздила саме сюди. Досить значну кількість хлопці та дівчат, що змінювали місце проживання, турбувало питання: «Чи не повториться це і тут?».

Я не можу вирішити питання з житлом чи документами. Та я можу просто підійти, простягнути руку, допомогти своїм одноліткам та іншим дітям адаптуватися у новому колективі чи місті. Таким чином, я знайшла багато нових друзів і просто цікавих людей.

Зараз, виходячи зі свого досвіду спілкування з дітьми, що приїхали з зони бойових дій, можу сказати про те, що ми дуже схожі. Ми маємо спільні мрії, погляди, ідеї. Можливо, саме моє бажання допомогти зараз, у майбутньому стане певним поштовхом до успіху цих дітей та їхньої самореалізації.

Донецьк, Луганськ, Харків... Все поруч і все далеко. Що робить нас ближчими? Війна? Мир? Це питання залишається відкритим. Зрештою, мир поруч, просто створи його!

Обличчям до війни

Криворучко Наталія
м. Бердянськ (Запорізька область)

Мене звать Наталя. І мені пощастило – я живу у мирному місті Бердянську Запорізької області. Але навесні 2014 року я ще не знала, чи мирним воно буде, чи ні. Події тієї весни назавжди залишаться у моїй пам'яті і я хочу поділитися своїми думками щодо тих подій.

Уперше я замислилася про близькість військових подій напередодні 8 березня 2014 року. Я йшла з перукарні, а назустріч мені йшов мій друг. Я спитала: «Куди ти так поспішаєш?». Він відповів: «До військомату, йду записуватися добровольцем». Тоді мені стало страшно. Я зрозуміла, що (не дай Боже) можу його більше не побачити.

Потім було літо... І тисячі, десятки тисяч вимушених переселенців із зони АТО приїхали шукати притулку до мого рідного міста. Бердянськ – курортне місто на самому березі Азовського моря. Дві години до Донецька та година їзди – до Маріуполя. Тоді, влітку 2014 року, ми стали прифронтовим містом, а не курортним... 25 тис. жителів з Луганської та Донецької областей обрали тоді моє містечко своїм другим новим домом.

Після спілкування з цими людьми, мені стало ще страшніше... Безліч історій про переховування у підвалах, втечу з рідних домівок та обстріли... У мене вдома жила родина з Донецької області (тимчасово, допоки не знайшли постійного житла). Одного разу влітку була гроза. Дітки з цієї родини бігали по нашому двору та кричали: «Мамо, мамо, це Гради». І це було жахливо...

Мені було моторошно спостерігати, як припиняється зв'язок з моїми друзями із Донецька, Макіївки та Краматорська. Дуже добре пам'ятаю розповідь своєї подруги із Краматорська (зараз вона проживає у Білорусі) про те, як, виглянувши одного ранку з вікна, вона побачила навпроти своєї домівки зруйнований кіоск з хлібом.. А біля кіоску – мертве, понівечене тіло продавчині.

Скільки ще таких історій? Безліч... За кожною з них – конкретна життєва ситуація, чиясь понівечена доля, персональне пекло. Скільки часу повинно пройти, щоб усе це забути? Думаю, що це неможливо буде забути ніколи.

Я раніше не займалася волонтерською діяльністю. Але я твердо вирішила, що за допомогою свого основного місця роботи буду робити все, щоб допомогти переселенцям стати повноправними членами громади міста, адаптуватися та забути про страхіття війни.

Протягом 2014-2017 років я займаюся тим, що залучаю грантову допомогу міжнародних організацій, яка спрямовується на підтримку ВПО

і громад, що приймають останніх. Звичайно, гроші не вирішують проблему докорінно, але без них вирішити проблеми приймаючих громад та навантаження на соціальну інфраструктуру неможливо.

Дуже багато роботи проводиться і для того, щоб допомогти вимушеним переселенцям знайти своє нове місце у суспільстві в тих містах, де вони тепер мешкають. І я дуже радію від того, що допомагала створювати громадські організації, дія яких спрямована на соціальну інтеграцію людей з зони проведення АТО. А мій близький друг «волонтерить» фотографом на заходах для діточок вимушених переселенців.

Ця маленька історія – спроба розповісти про те, що кожен житель мирного міста повинен долучатися до процесу допомоги тим, хто втік від війни на Донбасі. І допомога ця може бути різною. Але завжди такою необхідною.

У межах своєї громадської діяльності, ми з колегою реалізували проєкт «Волноваха. Життя триває!». «Гучну» славу цьому населеному пункту приніс обстріл рейсового пасажирського автобусу у 2015 році, внаслідок якого загинули 11 осіб. Тоді по всій Україні пройшли флешмоби на підтримку Волновахи та її мешканців з традиційною фразою: «I love Volnovakha». Їхали до цього міста ми не без страху, адже попри те, що Волноваха на підконтрольній Україні території, бойові дії точаться за 11 кілометрів від неї.

Наша подорож припала на свято Трійці, тому людей у маршрутці їхало доволі багато – пасажири були з самого Маріуполя. Напруга не відчувалася, але було трошки моторошно проїжджати блок-пости українських військових – одразу розумієш, на скільки поїздка небезпечна та на скільки близько ти знаходишся від війни.

Незважаючи на певні побоювання, дорога пройшла тихо, спокійно та мирно. І, ось, в'їзд до Волновахи. Перше, що кидається у вічі – це велика кількість зелених дерев, місто просто потопає у кленах, дубах та каштанах. Дорога до автовокзалу пролягала біля місцевої церкви і, оскільки була вранішня година, нам вдалося побачити святкову ходу вірян на честь Трійці. Це нас вразило: військові української армії та місцеві жителі йшли разом та несли букетики польових квітів і трав на освяту на службі Божій.

Коли ми вийшли з маршруткі, то, не гаячи часу, пішли вивчати містечко та його краєвиди. Особисто для себе я назавжди назвала Волноваху містом півоній. Ці квіти росли повсюди – біля приватних будинків, у дворах багатоповерхівок, на клумбах та біля різноманітних закладів. Білі, рожеві, червоні, бордові... Така краса не може не викликати захоплення.

Особливістю Волновахи, яка кидається у вічі, і яку не можна ігнорувати, є, беззаперечно, присутність військових. Це не дивно, адже поблизу перебуває лінія зіткнення. Також я помітила багато військової техніки,

яка курсувала містом. Попри це, життя у Волновасі триває. Ми приїхали у неділю, тому побачили багато молодих родин, які гуляли центром міста, бабусь і дідусів, які привели на гойдалки у центральному парку своїх онуків, чимало закоханих парочок, які сиділи у кафешках і невеличких ресторанчиках, чоловіків, які ловили рибу у ставку, що розташований в одному з районів.

Мимоволі ми й самі піддалися цьому настрою – неспішному, дуже провінційному та розміреному. Десь на задній план відійшли робочі справи, за якими ми приїхали, тривога й острах... Хотілося просто продовжувати блукати цими вуличками, вдихати запах квітів, милуватися охайними будиночками.

Поруч – війна, але це містечко продовжує жити, розвиватися, люди займаються буденними справами і сповнені буденними радощами... Це нас надихнуло та змусило замислитися і над своїми цінностями.

Ми звикли до яскравих вогнів та різноманіття розваг, а потрапляючи у такі міста як Волноваха, одразу почуваємося розгубленими, бо не одразу розумієш, куди йти та чим займатися. Зазначу, що візит до Волновахи ми здійснювали в межах реалізації громадського проекту. Для його впровадження нам необхідно було зробити 40 фотографій цього населеного пункту та презентувати їх жителям Львова, передати їм настрій цього міста та його мешканців за допомогою завмерлого кадру. Здавалося б – як можна зробити 40 фотографій в місті, у якому трішки більше 10 тис. жителів, 2 центральні вулиці та війна під боком? Але нам вдалося!

Одним із моментів, який вразив, був місцевий Краєзнавчий музей. Біля його входу, під відкритим небом, стояла невеличка експозиція кам'яних баб, які, зазвичай, прикрашали кургани. І, начебто, нічого особливого, але ці баби були дуже незвичними, а їх застигли обличчя – нетиповими, майже інопланетні. Вразив великий парк із величезними соснами. Запам'яталися оригінальні пам'ятники паровозу та «залізного коню».

Наш досвід нам дуже допоміг, адже візит у прифронтове місто довів важливість та значущість родинних зв'язків, традиційних цінностей і надій на краще.

Презентуючи проект у Львові, ми зробили маленький внесок у велику роботу щодо інформування мирних міст про жахиття війни, поневірняння вимушених переселенців та складнощі адаптаційного періоду.

Моя розповідь – це вирази одного обличчя... З одного боку – моє мирне місто Бердянськ, яке стало притулком та новою домівкою для багатьох людей зі Сходу України. Інший бік – це ВЖЕ мирне місто Волноваха, яке стало прифронтовим, але оговталось, і життя в ньому триває.

І не важливо, у якому місті Ви проживаєте. Якщо воно мирне, то Ви вже щаслива людина. Просто варто про це згадувати частіше.

Єдність – (не)можлива?

Курапов Дмитро

Я сам ніколи не бачив справжньої війни, але знаю таких людей і спілкуюся з ними. Мені дуже шкода тих, хто опинився у скруті через збройний конфлікт, і в одну мить позбувся всього. Я хочу поділитися своїми думками про війну загалом і про ситуацію в нашій Батьківщині.

Часто думаю про людей, які на собі відчули жорстокість конфлікту, людей, які втрачають будинки, майно, а що найгірше – своїх рідних. У мене є друг, який переїхав до нашого міста із зони бойових дій. Я знаю, як йому важко, як він сумує за своїм містом, за знайомими, рідними. Він потрапив в оточення незнайомих людей, де спочатку був зовсім чужим. Уявіть, що ви приїхали в інше місто, щоб врятуватися, але нікого тут не знаєте. Часто на таку людину дивляться з презирством. Саме тому я й інші його нові знайомі завжди підтримуємо його й намагаємося запевнити, що колись він повернеться у рідну домівку, знову побачить своїх друзів і близьких. Адже ми всі – українці, одна велика сім'я. Ми повинні підтримувати одне одного, допомагати іншим у скрутному становищі. Я ніколи не зможу пройти повз людину, яка потребує допомоги, намагаюсь підтримати всіх знайомих, які постраждали внаслідок воєнних дій на Сході України.

Зрештою, допомога – це не тільки матеріальне забезпечення, а, в першу чергу, моральна підтримка. Так і в сім'ї: якщо один з її членів має якісь проблеми, усі йому допомагають як матеріально, так і морально. Я теж вважаю всіх жителів країни, не тільки українців, а в цілому всіх людей, однією величезною сім'єю.

Перш за все, війна – це людські жертви. Гинуть воїни, які захищають нас. Тому ми повинні всіляко допомагати їм, підтримувати їхній бойовий дух, знаходити час, щоб зробити щось приємне, навіть якщо мова йде про якусь дрібничку.

Людина – найрозумніша істота на Землі. Це відрізняє її від всіх інших живих істот, але, разом з цим, людині притаманна жадлива якість – жорстокість. Інколи я замислююсь, як людина змогла вижити серед усіх інших тварин, які мали ікла, кігті, сильні м'язи. Людина мала тільки розум й невичерпну жорстокість. Прадавні люди об'єднувалися у групи, щоб протидіяти хижакам, вони вбивали усіх, хто заважав їм жити.

Але чому людина вбиває своїх братів? Чому взагалі виникає війна? Я довго думав над цим питанням, і дійшов висновку, що це не тільки через якісь політичні фактори, а й через ненависть. Війна як замкнуте коло. Одна людина вбиває іншу, через це близькі загиблого починають ненавидіти вбивцю й намагаються відплатити йому тим же, не здогадуючись,

що цим вони тільки породжують ще більшу ненависть й агресію. Слід тільки почати, і далі майже неможливо зупинитись.

Та як, усе ж таки, зупинити кровопролиття? Напевно, єдиний вихід – спробувати пробачити кривдника, але хто захоче пробачити вбивцю свого рідного? Тому дуже важко припинити конфлікт. Людина, воюючи сама з собою, не бачить, як гинуть тисячі інших людей, як плачуть жінки, чиї чоловіки пішли на війну, як діти залишаються сиротами.

Війна – це коли людина вбиває людину. Сьогодні в Україні війна. Ми, українці, всі одна велика сім'я, та чому ж ми тоді вбиваємо один одного? Хоч на секунду уявіть, що десь там, через багато кілометрів, живе сім'я того солдата, в якого в цю мить влучила куля! Думаючи про це, мені стає моторошно. Як людина може брати в руки зброю і зі спокійною душею вбивати собі подібних?

Людське горе, що спричиняє війна, не можна нічим виміряти. А найгіршим є не сам факт війни, а його причина. Ви тільки уявіть, яка ненависть у людини до інших, якщо вона свідомо наказує вбивати? Я розумію, що інколи люди беруть участь у військових злочинах, боячись протидіяти тим, хто їх змушує, але якщо всі вони об'єднуються, то жоден генерал не зможе їх змусити вбивати.

Дехто скаже, що війна – двигун прогресу. Можливо, певною мірою це так. Але якою є ціна! Хіба якась технологія коштує десятків тисяч смертей? Ми могли досягнути змін у країні іншим шляхом. Якби усі люди стали єдиною громадою, то досягли б кращих результатів.

Хіба можуть у війні бути позитивні мотиви? Усім хочеться в це вірити, особливо тим, хто бере в ній участь. Колись війна неодмінно скінчиться, та чи будуть у ній переможці? Адже буває так, що жодна з країн – учасниць конфлікту нічого не отримує, лише втрачає.

У моему місті не відбуваються воєнні дії, але все одно я переймаюся тим, що коїться зовсім неподалік. Військові чатують на блок-постах, бійці захищають наше мирне життя і виконують наказ, що забороняє першими відкривати вогонь по ворогу. Вони беруть наш спокій у будь-яку погоду: у спеку чи в холод, у дощ чи заметіль – завжди, незважаючи ні на що. Їм не можна відступати. Мені згадуються рядки Олександра Довженка з оповідання «Ніч перед боєм»: «Чим же далі ви тікаєте, тим більше крові проллється! Та не тільки вашої, солдатської, а й материнської, й дитячої крові». Хоча цей твір про події Другої світової війни, він перегукується з сучасністю.

Усі війни однаково жакливі. Ми не розуміємо, що таке війна, поки вона не прийде до нас. Дуже боляче усвідомлювати, що в Україні проливається кров. А ще гірше, коли ти не можеш це зупинити.

Хочу закликати всіх, хто керує державами: розв'яжіть конфлікти без кровопролиття!

Чи можна сказати, що я теж намагаюся покласти край війні? Я думаю, що так. І головна зброя тут – слово. Дуже часто одним словом можна як розв'язати війну, так її й закінчити. Тому я буду намагатися припинити ці жакливі події, хоча б на своїй Батьківщині.

У будь-якому протистоянні винен завжди той, хто хапається за зброю. Слід намагатися вирішувати конфлікти мирним шляхом, а не шляхом вбивств й насильства, адже ця стежка дуже звивиста й ненадійна, вона завжди веде до горя і страждань.

При цьому, нам, звичайним людям, треба не казати, що нас це не стосується, «моя хата скраю», а допомагати військовим та вимушеним переселенцям. Якщо ті, чия доля нас ніби не стосується, підуть з лінії фронту, перестануть нас захищати, то жакіття, які кояться зараз на Сході України, не припиняться, а лише розповсюдяться по всій країні. То як, вам і в такому випадку буде все одно, що там відбувається?

Ось чому так важливо давати слово нам, дітям – тим, хто ще не втратив співчуття. Аби ми, коли ми станемо дорослими, ніколи не вчинили таких помилок. Щоб наші сім'ї не страждали, як страждають зараз інші. Якщо ми не докладемо зусиль до цього, не переступимо через чвари, то нас чекає жаклива доля. Війнами людина може не тільки знищити сама себе, але й нашкочити усій Землі.

І вчених, і простих людей турбує, коли і як відбудеться кінець світу, а також як від нього врятуватися. Я можу сказати вам це прямо зараз: кінець світу відбудеться дуже скоро, через війну, якщо ми не навчимося вибачати й вирішувати проблеми діалогом. Ніяке стихійне лихо, ніякий метеорит чи аварія досі не відібрали стільки життів, скільки зуміла забрати вона.

То що ж потрібно задля припинення війни? Відповідь проста: щоб кожна людина, усі українці, військові, «вороги», жителі з невідконтрольованих територій спробували піти на діалог. Можливо, було б набагато легше знайти компроміс й відповідь на питання «як закінчити війну». Щоб зупинити війну, треба вислухати усіх. Аби зі здивуванням зауважити, що нас більше речей об'єднує, аніж розділяє.

І таких історій – тисячі...

Лещенко-Короткевич Дар'я
м. Київ

Знаєте, як кияни реагують на затори у місті? Природньо, що роблять усе можливе, аби не потрапити в це скупчення машин. А коли це стається – то неминуче викликає невдоволення: «Немає коли мені у заторах стояти, я маю ще дуже багато значно важливіших справ». З роками більшість киян вчаться маневрувати павутинками звивистих вуличок, аби тільки не натрапити на ті сипучі піски з машин, що всмоктують у себе весь час. Простими словами, люди звикають і уникають. На жаль, це не тільки про затори.

А знаєте, в чому краса повільних літніх ранків? Як би банально це не звучало, вона ховається у шелесті листя, у сонячних зайчиках, у сміху дітей на подвір'ї та у тисячі інших таких кайфових щоденних дрібниць. Вона в легких повітряних блузках, розпатланому волоссі, запаху улюблених квітів і смаку ванільного морозива на губах. Це те, без чого ранок – не ранок і літо – не літо. Так ось, одного занадто повільного літнього ранку, розпочатого кавою та булочками з корицею, зігрітого теплими розмовами і лінивою прогулянкою, я була зовсім не готова почути це питання.

– Дашо, а ти знаєш, як звучить постріл «Граду»?

Про такі несподівані моменти кажуть, що це як грім серед ясного неба. Так от, це було в рази більш неочікувано ніж той грім, усі можливі землетруси і виверження вулканів разом узяті.

– Ні... – вкрай невпевнено відповіла я.

– Більше року тому я переїхала до Києва, а все ще пам'ятаю кожную дрібничку. Все пам'ятаю. – В мене аж серце захололо від того, скільки було вкладено в те слово «все».

Вона робить ковток кави і сумно посміхається.

– А ще я досі пам'ятаю, якою була на смак кава в кав'ярні у мене під домом. Я завжди туди заходила після уроків, – невпевнено посміхається. – Хочеш, розкажу?

Після секундної паузи, вона несміливо підіймає на мене погляд. А я злякано починаю роздивлятись свої долоні. Бо чудово розумію, що не про каву мова, і не про уроки.

Саме в той момент я чітко зрозуміла, наскільки я егоїстична. Я завжди вважала себе чуйною людиною, справжнім громадянином своєї держави. А як же, я ж співаю гімн, тримаючи руку на серці, маю прапор вдома, час від часу переводжу гроші на лікування поранених бійців АТО, а головне – співчуваю і вірю в найшвидше закінчення цієї війни. Як і всі, напевно. Але в цей самий момент я зрозуміла, яка ж це фальш. Ні, сер-

це за нашу країну й справді болить, але чому ж я тоді злякалася почути справжню історію від людини, яка побачила війну на власні очі? Бо це не сюжети з фронту у вечірніх новинах, до яких ми, страшно казати, вже звикли. Тому що це – не пост у Facebook, який можна просто пропустити. Це – справжня історія мого однолітка, моєї близької подруги. Це – історія про те, як несподівано прийшов кінець звичному життю, про вибухи, які кривавою смугою перекреслили усі плани, про життя, яке ще вчора здавалося безтурботним, а сьогодні потонуло в невідомості. Це вражає, лякає, це важко і страшно; це коли ти не знаєш, що відповісти і як реагувати, це мурашки по спині та невиплакані сльози.

Я знаю, що не можу зараз не вислухати свою подругу. Але чому ж я злякалась?

Ми спускаємось бульваром Лесі Українки – я люблю тут гуляти, особливо зранку. Шум великого міста, яке прокидається, надихає. Всі кудись поспішають, п'ють каву, розмовляють по телефону, біжать, їдуть, стоять в заторах. Так, на Лесі Українки завжди затори зранку, але можна, безперечно, двоє об'їхати. Зручно ж.

Так ось, повертаючись до питання, чому я злякалась. Я раптово зрозуміла. Це виявилось дуже просто. Справа банально в тому, що всім нам, жителям мирних регіонів, зручно так жити. Зручно ж, коли війна десь неймовірно далеко, ніби в іншій галактиці, а ми ж живемо тут і зараз. Ми ходимо в кіно, на вечірки, їмо десерти, чекаємо на вихідні, відпустки і не часто замислюємося, що сьогодні десь там, на Сході, якийсь молодий хлопець не дочекався відпустки. Так, про таке боляче думати, тому, напевно, простіше просто не замислюватись над цим, уникати цієї теми і далі ходити в кіно, на вечірки, їсти десерти, чекати на вихідні, відпустки і так по колу...

Ні я, ні хто-небудь з мого оточення не зіштовхувався з війною так близько і ніхто й гадки не має, як же ж насправді звучить той «Град». Але ж всі ми, в більшості, такі чуйні до переселенців. До воїнів АТО. До поранених. Втім, мені здається, що запитай хтось мене чи будь-кого з цих людей про те, що їх тривожить в даний момент найбільше, то можна буде почути дуже різні відповіді: від екзамену з математики до важливої ділової зустрічі. І це абсолютно нормально, що кожен з нас має свої клопоти, бо життя в країні не зупинилося! Але ж хоч інколи можна зупинитися на хвилинку і подумати про тих, завдяки кому ти завтра ввечері гулятимеш у парку і їстимеш морозиво, поїдеш з друзями на море, зранку поцілуєш батьків. Хоч інколи можна подумати про таких самих людей, як і ми, яким просто менше пощастило. Про тих, чия домівка перетворилася на завали, у кого більше немає улюбленої кав'ярні з найсмачнішими у світі круасанами, про тих, у кого війна забрала родичів, хто був вимушений опинитися в чужому оточенні з зовсім іншим менталітетом, тих, хто був

вимушений розпочинати життя спочатку. Я маю зробити крок назустріч, навіть якщо це крок за межі моєї зони комфорту. Бо зараз не час для меж. Так само як і не час для зон комфорту.

– Розкажи мені, будь ласка.

Ми сидимо на лавочці на бульварі. Вже дванадцята, час пік минув і затор починає поступово зникати. Автомобілі вільно мчать вниз до Бессарабки і вже немає потреби щось вигадувати, щоб об'їхати і не потрапити у те скупчення машин, яке жахало ще якусь годину тому.

А я допиваю каву і слухаю історію своєї подруги. Але в ті моменти, коли мені вдається спіймати її погляд, я з жахом усвідомлюю, що це не погляд шістнадцятирічної дівчинки. Занадто багатий досвід вона має, занадто багато бачила у своєму житті, занадто багато зрозуміла і запам'ятала, навіть більше, ніж будь-хто з нас зрозуміє за все своє життя. І це страшно. Тому, що коли людині 16 років, їй здається, що все життя попереду, вона має купу планів, мрій, збирається почати бігати зранку, навчитися готувати чізкейки, чекає на концерт улюбленої групи, просить у батьків собаку, а потім одного дня усвідомлює, що зараз в планах тільки одне – залишитися в живих, а в мріях – щоб залишилися живими усі друзі і родичі. І коли доводиться зібрати всю волю в кулак, а все своє життя у валізу, сісти у потяг, що прямує за маршрутом Донецьк – Невідомість, коли не залишається нічого, окрім порожнечі та крихти спогадів, тоді шістандцятирічна дитина стає набагато дорослішою. Невже хтось зі мною не погодиться, що так не має бути? Невже ми, люди, яких війна не зачепила, можемо дозволити собі не помічати та ігнорувати її? Це було б злочином. Бо у такі часи нам допоможе встояти тільки згуртованність і взаємодопомога.

Ми допиваємо каву. Я озираюсь навколо. Ніби нічого не змінилось, але цей звичайний літній ранок, з тими самими банальними сонячними зайчиками, дитячим сміхом, шелестом листя, запахом квітів вже не здається ні на краплину банальним. Це ж таке невимовно справжнє щастя – мати можливість бачити, чути і відчувати це все. Чути не постріли «Граду», а спів пташок. Бачити не спалахи вогню, а сонячних зайчиків. Вдихати не запах пороху, а квітів. Я знаю, кому маю дякувати за це. А ви?

Мій особистий меморіал

Моторіна Ганна

м. Нікополь (Дніпропетровська область)

Кожен українець, хотів він того чи ні, обов'язково зіштовхнувся з наслідками подій у зоні АТО. Ця війна зачепила кожного. Відмінність лише у міцності її «обіймів». Не обійшла вона й мене: неначе незваний гість, війна прийшла до мого життя й поселилася назавжди у моєму серці. Я пам'ятаю, як я вперше відчула на собі важкий подих смерті... Але найбільш яскраво відобразився у моїй пам'яті момент, коли я побачила родичів тих, кого ця гадюка-смерть не просто торкнулась, а захапала до себе й знищила. Не меншого жаху зазнали й прості очевидці, які своїми очима бачили смерть сусідів і друзів, руїни своїх домівок і снаряди посеред вулиці. Їхнє спокійне життя закінчилося, щоб дати початок новому етапу в історії України – посиленню національної самосвідомості. Та що та національна самосвідомість дасть тим, хто втратив через війну усе, що мав до цього?

Я добре пам'ятаю те саме літо, коли я вперше познайомилася з вихідцями з Донбасу. То був 2016 рік. Мені було 14. Це дуже цікавий вік, сповнений вражень і емоцій. Це час, коли людина тільки починає пізнавати світ. Але іноді вона бачить його з таких страшних сторін, що хочеться припинити процес пізнання.

З дитинства я марила журналістикою, тож у серпні 2016 року, вирішивши, що вже готова приборкати цього звіра, пішла стажером у міську газету «Репортер», де, до речі, працюю і зараз. Здебільшого, мені доручали готувати матеріал для рубрик «Життя молоді» та «Міські свята», тож я спершу писала тільки про фестивалі й концерти та брала інтерв'ю у представників активної молоді.

Одного дня Нікополь накрила гучна новина – до нас привезли у домовині місцевого солдата Сергія Пономаренка. Він трагічно загинув, підірвавшись на міні. Я чула про це від родичів та друзів, але не приділяла цій події особливої уваги. Ні, це не тому, що я не маю серця. Причина була проста – я була маленькою дівчинкою, яка вважала, що АТО є «проблемою дорослих», а у «дорослі справи» мама вчила мене не втручатися. Тож уявіть мій подив, коли редактор дала мені завдання піти в ролі кореспондента на похорони солдата і написати статтю про його трагічну смерть. Так я вперше ослухалася маму і взлізла у «дорослі справи».

Як зараз пам'ятаю: 27 червня 2016 року. Побачити в останній раз воїна АТО прийшло дуже багато людей. Я не до кінця розуміла, що таке війна, допоки не побачила її наслідки. Тоді я, нарешті, з'ясувала, що до чого. Натовп кричав: «Слава Україні!», «Герої не вмирають!», але я мовчала. У той

момент мій мозок обробляв велетенську кількість інформації. Я аналізувала усе, що відбувалось навколо мене. Я дивилася на сльози вагітної дружини загиблого, на обличчя дев'ятнадцятирічної доньки Сергія, на сумні очі його сестер і пропускала крізь себе все, що вони відчували. Я не могла зрозуміти, що такого жахливого зробили ці нещасні жінки? За що вони покарані втратою чоловіка, батька та брата? Герої не вмирають, кажете?..

Але моє співчуття – це ніщо, якщо порівняти його з тим, що відчують жителі зони антитерористичної операції! Уявіть, що вони кожен день ховають найдорожчих і моляться, щоб не померти самим! Кожен прожитий день для них за скарб! І це XXI століття, епоха високих технологій! А хіба є нормальним тремтіти за своє життя у час, коли людство досягло нереальних успіхів у науці та перебуває у zenіті свого розвитку? Допоки політики граються у «войнушки», люди кидають свої домівки, де жили вже три покоління, й тікають світ за очі, погоджуючись навіть на табір для переселенців десь за провінційним містом посеред поля.

Я чула багато поганого про вихідців зі Сходу. Школярі називали їх «атошнівськими» й обзивали за те, що випускники шкіл Донецьких та Луганських областей отримували пільги при вступі до університету. Деякі дорослі нарікали на цих людей за потребу сплачувати податки в АТО. Пенсіонери скаржилися, що переселенці от-от заберуть їхню пенсію. Але вони не розуміють, що вихідцям з окупованих територій не потрібні безкоштовне навчання, зарплата й останні гроші якоїсь вісімдесятирічної бабусі. Вони чекають на інше – на мир і на стабільність. Їм, як і жителям мирних регіонів, також набридли нескінченні бої.

Завдяки моїй професії, я маю шанс особисто спілкуватися з переселенцями. Я знаю цих людей і те, як вони живуть. А моє оточення знає, що я зроблю з тими, хто скаже, що «сепари» сами покликали Путіна, або що це «донецькі бандюки» похапали автомати й почали першими стріляти в українську армію.

«Син загинув під час обстрілу міста, невістка померла від раку ще рік тому, залишився в мене з усієї родини лише внук Олежик, – розповіла мені старенька переселенка з Донбасу Наталя, коли ми з журналістами через декілька днів після похорону солдата Пономаренка приїхали в переселенське містечко. Її голос тремтів. – Він закінчив у цьому році школу, а в Росію на навчання не захотів їхати. Каже, що повинен залишитися на Батьківщині. А коли нашу квартиру знищили – довелось тікати. Виїжджати ми були змушені вночі, потайки, бо по-іншому – ніяк. Спочатку ми з онуком жили у цьому містечку разом з іншими переселенцями, а потім він поїхав до Дніпра вчитися в національному університеті Гончара. Він в мене хлопчик розумний, кмітливий, закінчив школу з медаллю... Вчиться на факультеті інформатики. Дуже математика йому подобається. Ця слабкість в нього від батька...».

Я спитала у жінки, чи хвилюється вона за Україну. Вона довго вагалася, але усе ж таки відповіла: «Я хвилююся лише, чи добре живеться онучку в Дніпрі. Він нещодавно приїздив до мене, розповідав, що потоваришував в університеті з двома хлопцями й вони хотіли зняти втрюх квартиру. Вони знайшли непоганий варіант, але, при зустрічі з власником, Олежик промовився, що він з Донбасу, і той відмовив хлопцям в аренді».

Я згадала, як рік тому відпочивала у дитячому таборі, і моєю сусідкою по кімнаті була дівчинка з Макіївки. За усю зміну в мене жодного разу не виникло навіть натяку на думку попроситися переїхати в іншу кімнату. Я не відчувала, що вона інша і що чимось гірша за мене. Вона часто ділилася зі мною спогадами про дитинство в Макіївці, показувала відео з виступів у музичній школі, а в останній день табору моя сусідка навіть написала мені свій номер і палко попрохала телефонувати їй якомога частіше. І я погодилася.

Повторюся: жодна моя клітинка не відчувала, що людина зі Сходу є для мене «чужинцем». Тоді яким чином це відчують інші?

Проїшло два роки після цих подій. Я була на багатьох заходах, присвячених АТО. Встигла набути журналістського досвіду. У мені змінилося все: хід думок, життєва позиція, погляд на світ, ставлення до оточуючих і їхніх інтересів, але, якою б банальщиною це комусь не здавалося, справді незмінною залишилася лише рана на моєму серці за Україну, Схід якої просто залитий кров'ю.

Минуть роки, за ними – десятиліття, і громадські діячі, історики, науковці та військові кореспонденти напишуть книжки про сьогоднішню бойову кампанію, які займуть усі полиці книжкових магазинів і стануть бестселлерами. Народ зрозуміє, що відбувається зараз у нашій країні посправжньому.

Зрозуміє.

А поки він ще далекий і від фронту, і від війни.

І написано мною – не просто скарга на ставлення деяких українців до своїх братів. Це заклик, аби кожен задумався, що робив би сам у випадку збройного конфлікту на його рідних теренах... Зрозумів, що такі конфлікти виникають не через простих людей, а через політичне суперництво держав. АТО – це немов айберг, і ми, як і заведено, бачимо лише його верхівку. Нижня ж частина цього велетенського айсбергу зла ще не відкрита очам народу. Справжні бої точаться не на Донбасі, а на геополітичній карті світу. Схід України – лише прикриття.

Та значно більшою мірою, мої слова – це данина пам'яті про Сергія Пономаренка, батька Олежика, їхніх родичів та всіх-всіх, кому не допомогли наші молитви про мирне небо.